

Esiaaja kunst

GAG, Marju Liidja, 2005

Kiviaeg jaguneb:

- 1) a) Vanem kiviaeg e.paleoliitikum (2 milj.-150000 a. tagasi)
b) keskmine paleoliitikum
c) noorem paleoliitikum (40000-8000 a. e.Kr.).
- 2) Mesoliitikum (7000-4000 a. e.Kr.)
- 3) Noorem kiviaeg e. neoliitikum (6000-2000 e.Kr.).

Koopamaalid pärinevad nooremast paleoliitikumist
u. ajavahemikust 15000-10000 a. e.Kr.

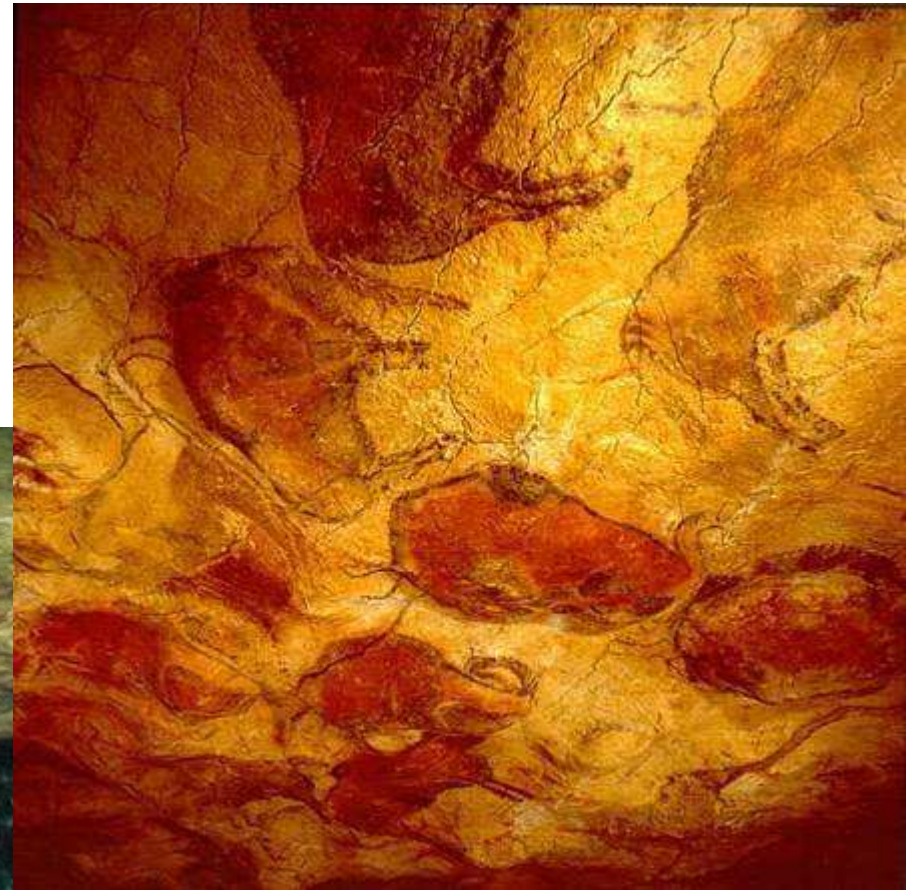
Kuulsamad leiukohad Altamira Hispaanias ja
Lascaux´ Prantsusmaal. Pildil asub grupp Altamira koopas.

Altamira koopamaalid

avastati 1879. a.

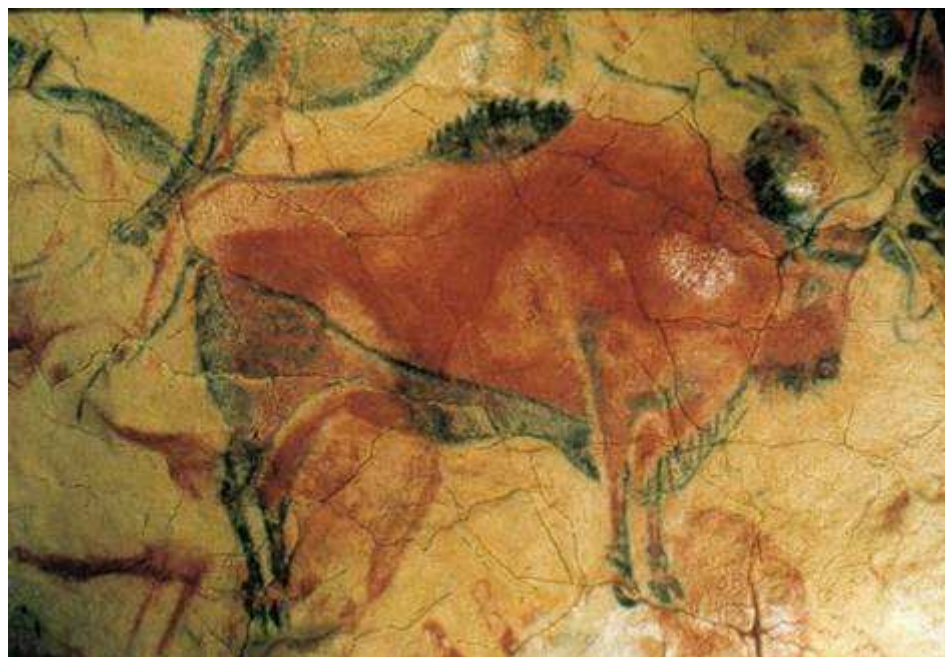
Maalisaali laes asub 25 loomakujutist. Peamiselt on kujutatud piisoneid, ent on ka 3 metssiga, 3 hirve, 2 hobust ja 1 hunt.

Piisonid Altamira koopast

(u 14000-10000 a. e.Kr.)

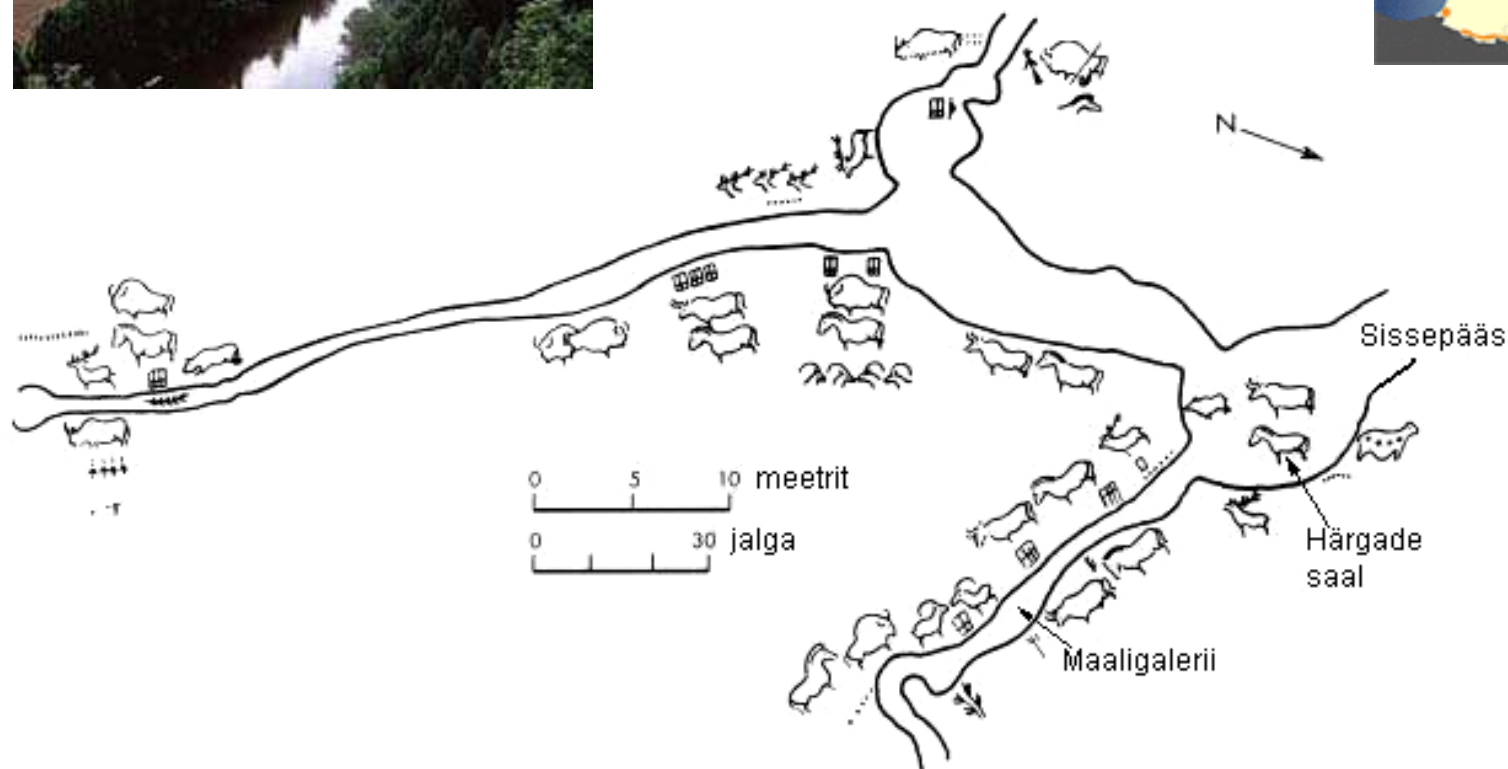
All Altamira koobaste
asupaik Põhja-
Hispaanias.

Lascaux´ koopamaalingud Prantsusmaal, u.
15000-10000 a. e.Kr. (Maalingud avastati 1940. a. Kujutatud
metshobuseid, ürgveiseid, hirvi, kaljukitsi, lõvisid jm. loomi.)

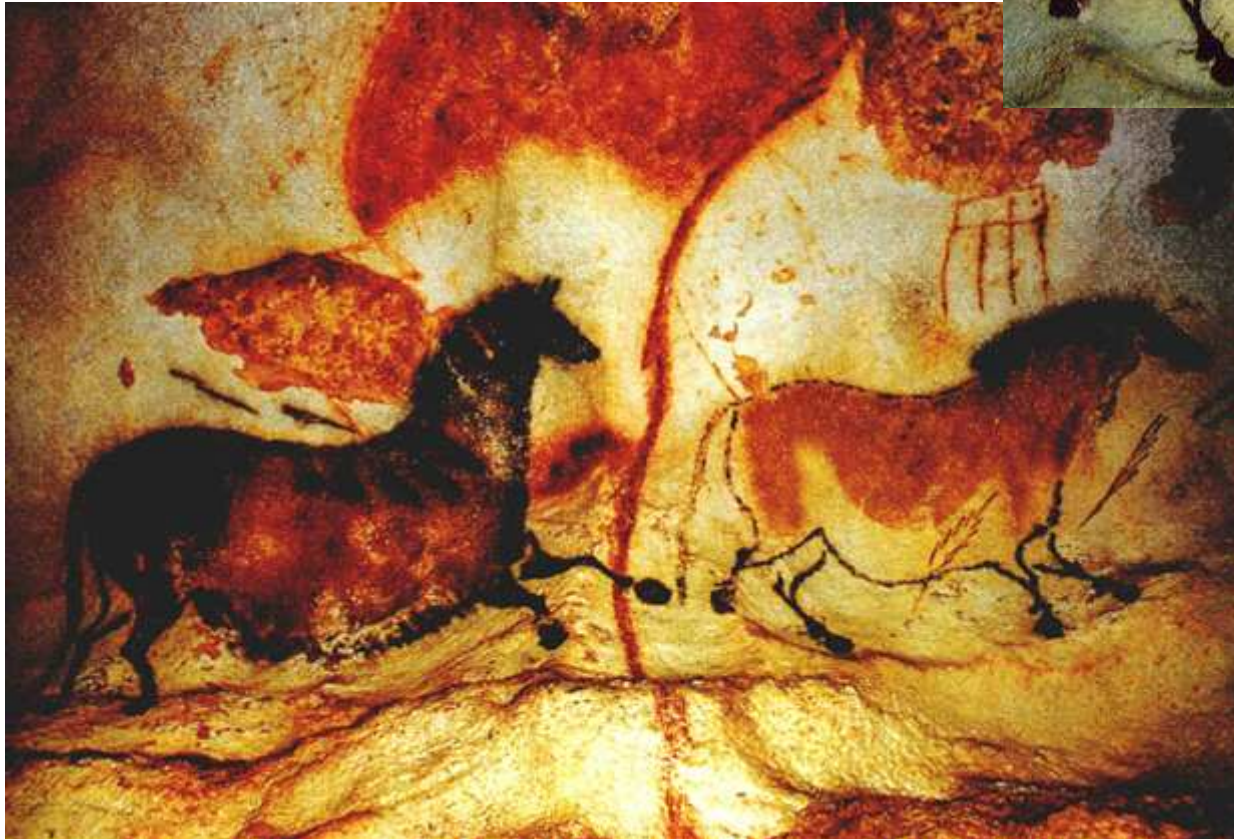
Lascaux koobas asub osaliselt kuni 250 m sügavusel mäe sees, Vézère´ jõe kaldal.

Lascaux´ koopa skemaatiline plaan

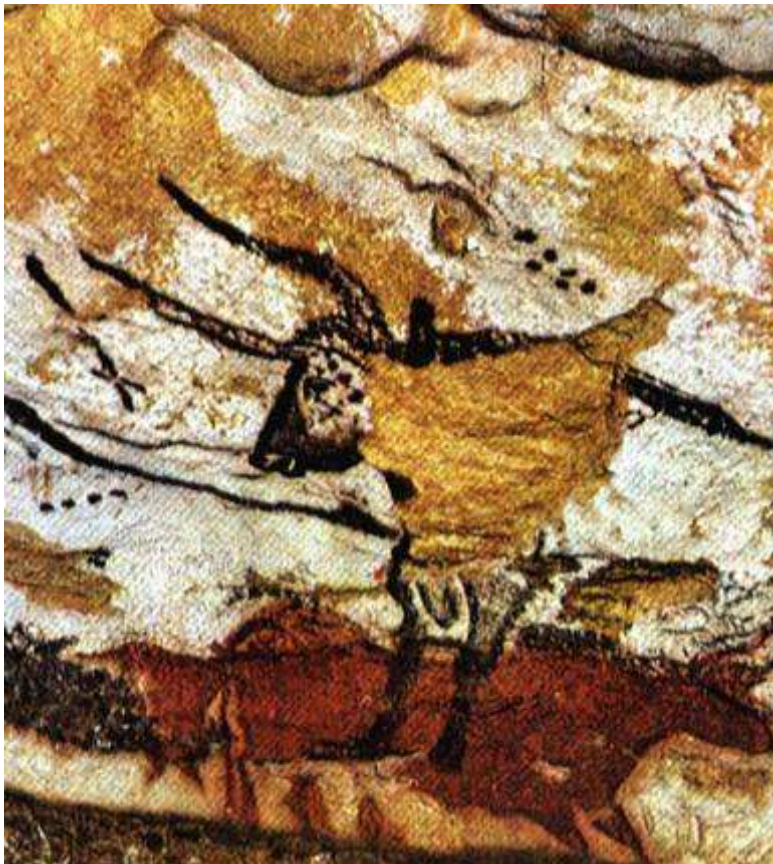
Lascaux´ koopamaalingud.

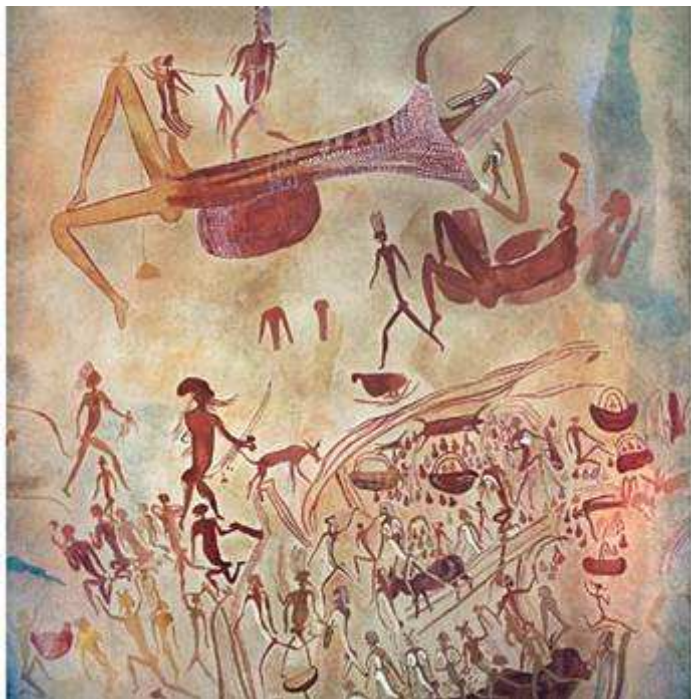
Koopast leiab ligi 800 maalingut ja graveeringut. Väga tuntud on parempoolne maal hobusest.

Lascaux´ koopamaalid.

Paremal ülal on kujutatud põtru ja all mahalangenud meest, keda ründab piison.

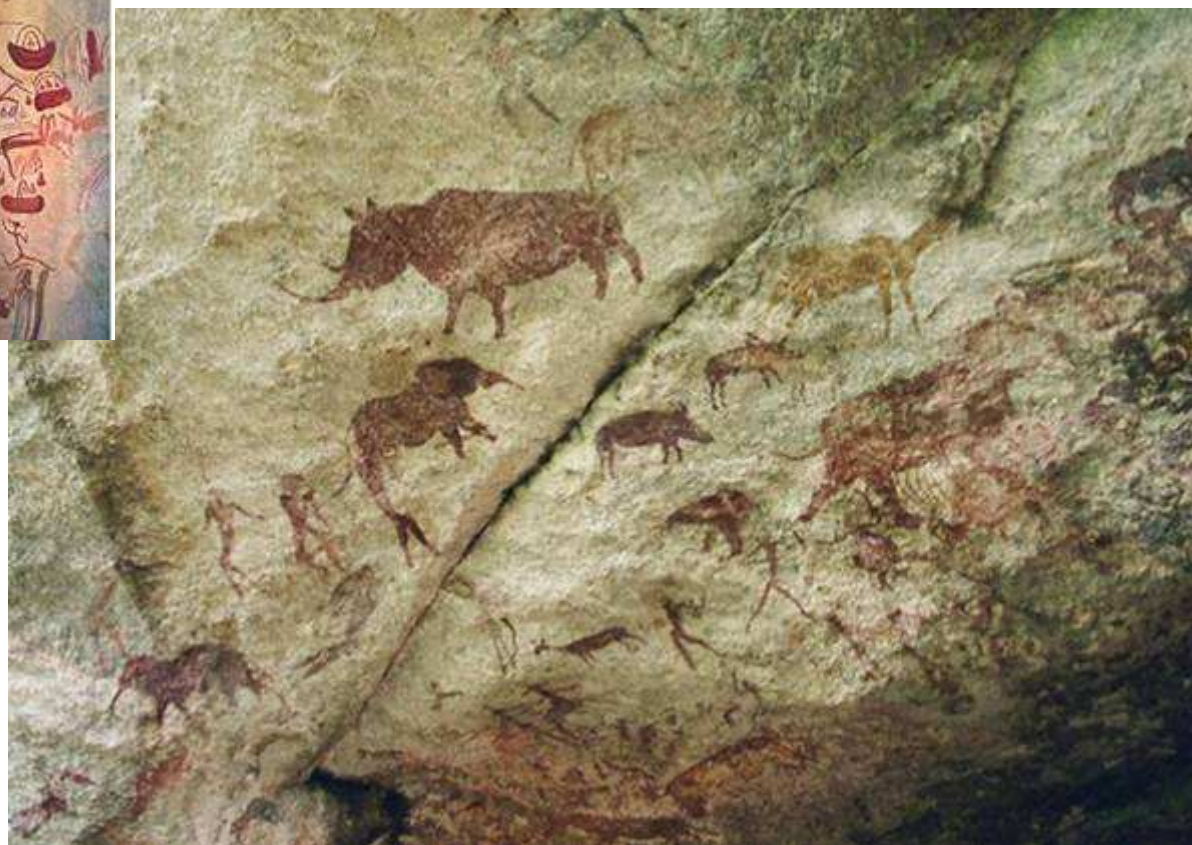

Kiviaegsed koopamaalingud.

Piltidel Aafrikast,
Zimbabvest pärinevad maalid.

Koopamaale leidub
Skandinaavias,
Siberis, Põhja-
Aafrikas jm.

Koopamaalidel kujutatakse kõige sagedamini loomi ja inimesi, kuid esineb ka käejäljendeid. Mesoliitikumis maalitakse terviklikumaid kompositsioone – nt. hirvejaht.

Nooremast paleoliitikumist pärinevad loomi ning vormikaid naisi kujutavad kividukukesed. Üks kuulsamaid on Willendorfi Veenus (kõrgus 11cm, u. 30000-25000 a. e.Kr.).

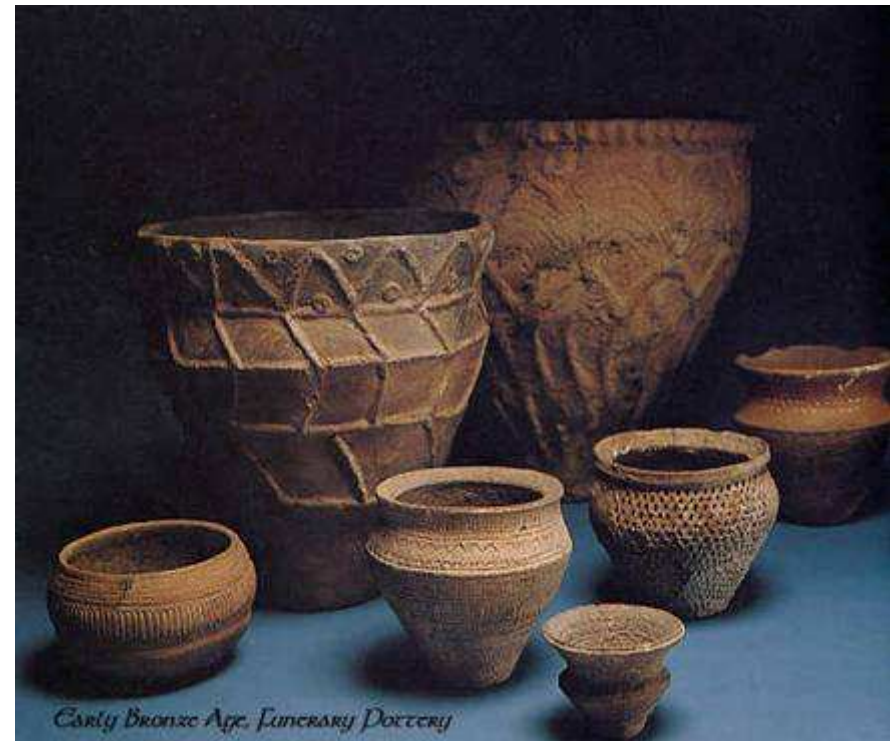
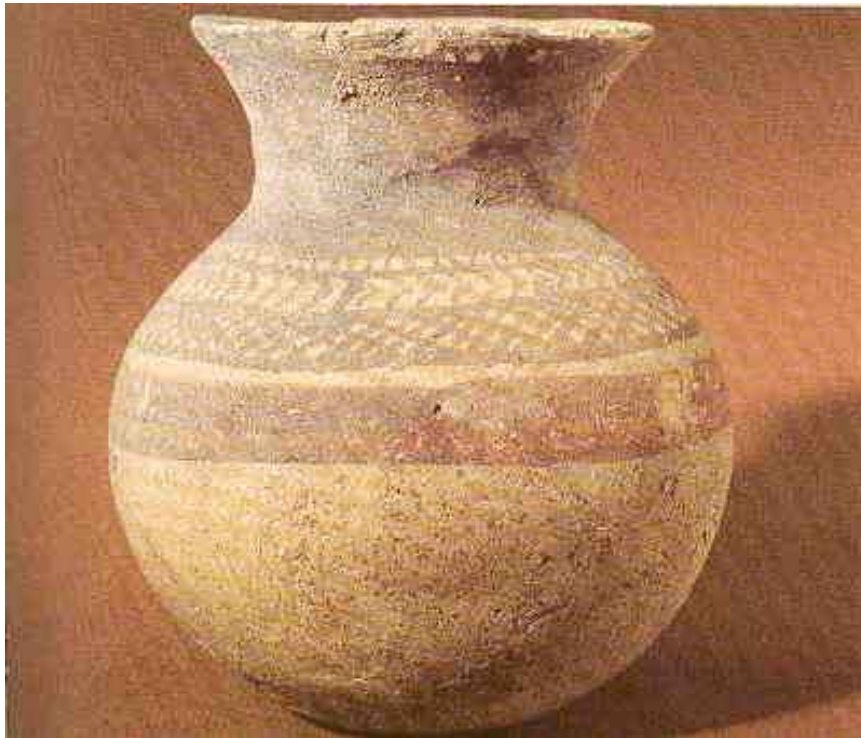

Laussel'i Veenus (20000-18000 a. e.Kr. leitud 1911 Lascaux' lähedalt, kõrgus 43 cm, Bordeaux Antiigimuseum).

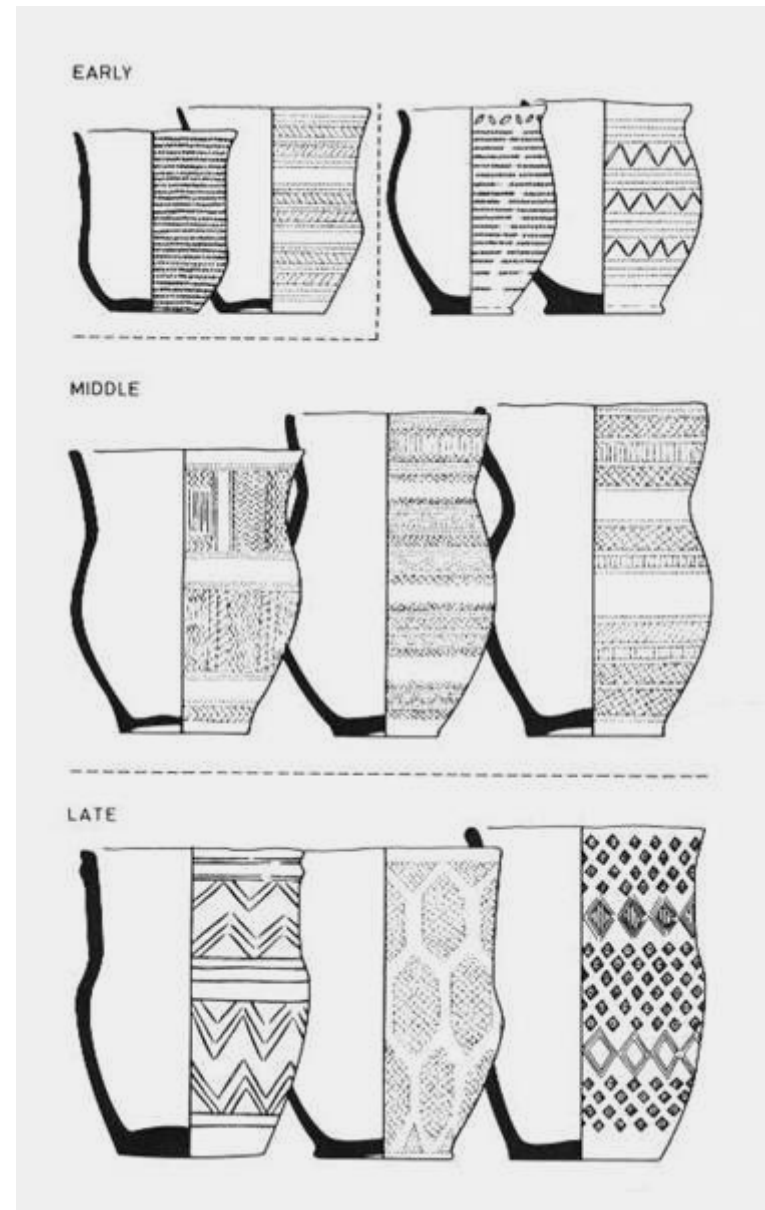
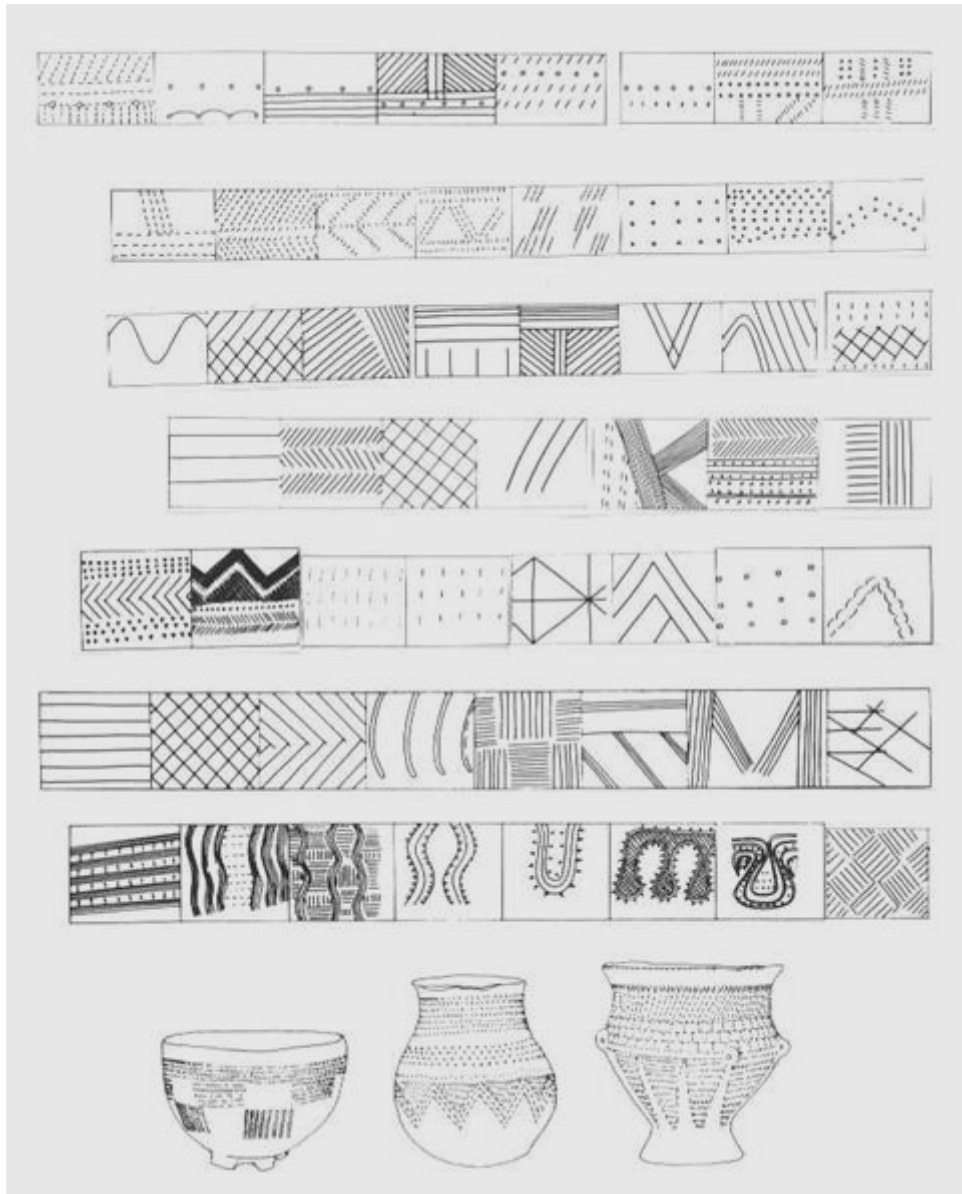
Neoliitikumis e. nooremal kiviaajal (5000-2000 a. e.Kr.) toimus keraamika süünd. Hakatakse valmistama savinõusid, mida kõige sagedamini kaunistati geomeetrilise ornamendiga.

Vasakul maalitud vaas Iraagi aladelt u. 5000 a. e.Kr, paremal matmispaigast välja kaevatud pronksiaegne (u. 2000-1000 a. e.Kr.)
keraamika

Early Bronze Age, Funerary Pottery

Neoliitilise vaasi geomeetrilise ornametika näiteid.

Paremal näiteid
neoliitilise, varase
pronksiaja keraamikast
2100-1700 a. e.Kr. All
matmispaiigast leitud
pronksiaegne toidunõu.

Nooremas paleoliitikumis hakatakse valmistama ehteid.
Neid valmistati kivist, teokarpidest, hammastest,
merevaigust ...
All mesoliitikumi – neoliitikumi aegseid helme ja ripatsinäited.

Paremal Indiast pärinev kaelaehed, all keskmisest pronksiajast kaelakee.

Pronksiaegsed ehTED.

Üleval pronksist
käevõrud

(1200-800 a. e.Kr),

all kullast käe või
õlavarre ümber

kantav võru

(2000-600 a. e.Kr.).

Neoliitikumis ja pronksiajal

(5000-2000 a. e.Kr.)

kohtume esimeste
arhitektuuri algetega, nn.
megaliitehitistega (usuliste
monumentidega). Nendeks on
menhir (keldi k. ´pikk kivi´) ja
algeline haudehitis dolmen
(bretooni k. ´kiviplaat´).

Bretagne'i poolsaarel
(Prantsusmaal) Carnacis
kilomeetritepikkuste ridadena
kulgev menhirite allee.

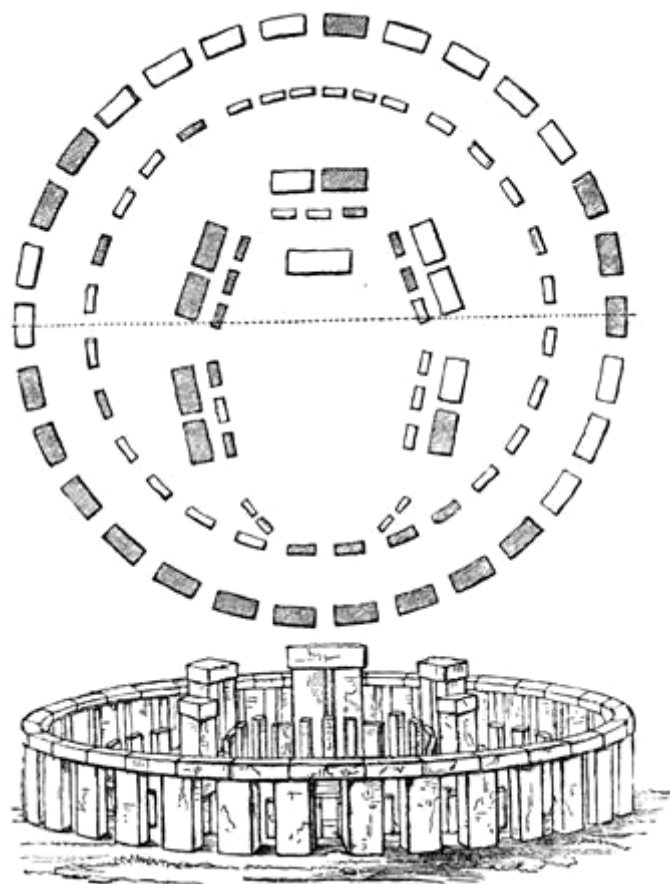

Dolmenid
Iirimaaalt.

Kromlehh (bretooni k. 'kiviring') All Stonehenge' rekonstruktsioon Inglismaal.

Viimasel ajal on hakatud Stonehenge' pidama keerukaks astronoomiliseks observatooriumiks: Hobuserauakujuliselt ehitatud silekaljude keskelt võis vaadelda suvise pööripäeva päikesetõusu ja talvise nööripäeva kuutõusu.

Vaateid Stonehenge´le,
u. 2000 a. e.Kr. Arvatavasti
ehitati Stonehenge´ rituaalipaigaks:
ta võis olla tempel, hauakamber või
kogunemispak pidustusteks ja
rituaalide läbiviimiseks.

